

Актуальні питання оцифрування бібліотечних фондів України

Уляна Ярка¹, Роман Голошук², Ольга Ханас³

1,2,3. Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності,
Національний університет “Львівська політехніка”, УКРАЇНА, м.Львів,
вул.С.Бандери, 12,

E-mail: ulyarka74@gmail.com, roman@ridne.net, olya.khanas@gmail.com

The article deals with the important issue of digitization of library collections of Ukraine. The article listed the advantages of digital electronic copy of library collections, and the need for approval of the new National Programme preservation of library collections.

Ключові слова – бібліотечний фонд, оцифрування, цифрова копія.

Питання збереження бібліотечних фондів є актуальними і потребують постійного вивчення та вдосконалення. Особливо це стосується відділів рідкісних та цінних видань. Деякі з документів існують в єдиному екземплярі. Такі документи є цікавими не тільки для українських науковців, але й для закордонних фахівців. Відповідно до Закону України "Про бібліотеки і бібліотечну справу", бібліотечний фонд – це упорядковане зібрання документів на паперових носіях, магнітних стрічках, у цифровій формі, що зберігаються в бібліотеці. Проблеми збереження бібліотечних фондів виникають через фізичний знос документів, через вплив механічних і температурно-вологісних чинників, пошкодження при користуванні тощо. Тому до деяких документів встановлено обмежений доступ.

Забезпечення збереження фондів належить до основних функцій будь-якої публічної бібліотеки. Для цього бібліотеки потребують відповідного обладнання книгосховищ, технічного устаткування, кваліфікованих спеціалістів, відповідного фінансування та нормативної бази.

Проте в Україні впродовж багатьох років умови зберігання бібліотечних фондів були неналежними. Через це частка зношених документів у бібліотечних фондах постійно зростає.

Оцифрування бібліотечних фондів – це спосіб збереження культурної спадщини країни, можливість врятувати її від катастрофічно швидкого руйнування. Спроби вирішити проблеми збереження бібліотечних фондів на державному рівні були недостатніми. Зокрема, Постановою Кабінету Міністрів України від 15.09.99 № 1716 було затверджено Програму збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000-2005 р., яка була профінансована лише на третину. Тому проблеми збереження бібліотечних фондів не були вирішені.

Постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2011 р. № 956 була затверджена Державна цільова національно-культурна програма створення єдиної інформаційної бібліотечної системи "Бібліотека – XXI", розрахована на 2011-2015 роки. Проте конкретні завдання та заходи, передбачені цією програмою, визначають лише невеликі обсяги оцифрування бібліотечних

фондів. Таким чином, Державна цільова національно-культурна програма не вирішили проблеми збереження книжкових пам'яток.

Досягнення в галузі інформаційних технологій дозволяє розв'язати проблему збереження паперових документів шляхом створення цифрових копій. Щоб створити цифрову електронну копію використовується оцифрування – переведення паперових видань у електронний вигляд. Щоб перетворити зображення і текст, які є на паперовому носії на цифровий код використовують сканер або цифрову фотокамеру, а також спеціальні програми оптичного розпізнавання знаків коду. Такі програми перетворюють оцифрований документ на текст, в який можна вносити правки за допомогою програми обробки текстів. Оцифрування об'єктів бібліотечного зберігання має на меті забезпечити збереження рідкісних документів, які мають важливе культурне та історичне значення, а також відновлення їх у разі втрати, забезпечити оперативний доступ до документів одночасно багатьом користувачам, підвищення якості обслуговування користувачів.

Створення цифрових електронних копій матеріалів бібліотек має ряд переваг. Зокрема зменшується знищення оригіналів, оскільки оцифрування здійснюється один раз і надалі користувачі використовують цифрові копії. У наслідок створення цифрових копій стає можливим доступ користувачів до тих об'єктів зберігання, оригінали яких знаходяться в незадовільному стані і не видаються. За умов дотримання нескладних контрольно-профілактичних заходів цифрова копія має необмежений термін зберігання. При втраті оригіналу можна відтворити його поліграфічним способом.

Першочерговим завданням є розробка і затвердження нової Національної програми збереження бібліотечних фондів. Його слід вирішувати цілеспрямовано, за єдиним структурованим планом, використовуючи фінанси держави, регіонів, благочинних фондів, спонсорів.

Застосування передових інформаційних технологій дозволить бібліотекам України надавати користувачам інформаційні продукти і послуги високої якості, що вносить вагомий внесок у підвищення ефективності функціонування різних сфер життя українського суспільства.

Література

1. *Проект Концепції державної програми збереження бібліотечних фондів на період до 2020 року – Режим доступу: <http://u.to/ncefAg>;*
2. *Міжнародна наукова конференція "Інноваційна модель наукової бібліотеки XXI століття" / Бібліотечний вісник. – 2012 – №6. – С. 41 – 46;*
3. *Ярмолович В.М. Оцифрування фондів бібліотеки як один із методів їх збереження / В.М. Ярмолович // Наукова бібліотека Національного університету "Острозька академія";*
4. *Ярка У.Б. Електронна публікація документів / У.Б. Ярка, Ж.В. Мина // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції викладачів, студентів, аспірантів і молодих вчених "Документ крізь віки: актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності". – Львів: Українська Академія орукарства, 2015. – С. 70-72*